

EKONOMİ

Bursa, ekonomik açıdan en gelişmiş illerdendir. 2000’de Gayri Safi Yurt İçi Hasıla’nın yüzde 3.68’i Bursa’da yaratılmıştır. Meyve-sebze üretimi başta olmak üzere, çeşitli ve verimli bir tarım sektörü, özellikle dokuma ve otomotiv dallarında yoğunlaşan, ülke ölçeğinde hayli gelişken bir sanayi kesimi ve 1950’lerden günümüze görülen yüksek bir kentleşme oranı, Bursa’nın belirleyici özellikleridir. Bursa’nın salt bugün değil, tarihin hemen her döneminde gelişkin bir ekonomisi olmuştur. İpek Yolu’nun batı ucunda yer alan kent tarihinde, uzun yüzyıllar ipek üretimi önemli rol oynamıştır. Kent, Osmanlı döneminden beri özellikle dokuma sanayisinde gelişmiştir. 1960’lardan bu yana gıda ve otomotiv sanayileri ile bunun doğurduğu yan sanayilerdeki gelişmeler, Bursa’nın ülkede en önde gelen sanayi merkezleri arasındaki yerini korumasını sağlamıştır. Tarımsal faaliyetin en gelişmiş dalı olan bitkisel üretimde çok geniş bir ürün yelpazesi görülmektedir. Bursa’da tarım-sanayi ilişkisi, ülke geneline göre gelişkindir ve il sanayisinin önemli bir bölümü, yine ilde üretilen tarımsal ürünleri işlemektedir.

ECONOMY

Bursa is one of the most economically developed provinces. In 2000, 3.68 percent of the Gross Domestic Product was created in Bursa. A diverse and productive agricultural sector, primarily fruit and vegetable production, a highly developed industrial sector on a national scale, especially focused on textile and automotive sectors, and a high urbanization rate seen from the 1950s to the present are the defining characteristics of Bursa. Bursa has had a developed economy not only today but also in almost every period of the history. Silk production has played an important role in the history of the city, which is located at the western end of the Silk Road, for many centuries. The city has developed especially in the textile industry since the Ottoman Period. Since the 1960s, developments in the food and automotive industries and the sub-industries they have created have enabled Bursa to maintain its place among the most prominent industrial centers in the country. A very wide range of products is seen in plant production, the most developed branch of the agricultural activity. The agriculture-industry relationship in Bursa is more developed than the rest of the country, and a significant portion of the province's industry processes agricultural products produced in the province.

I

1 Bursa Ekonomisinin Kısa Tarihi

1339-1402 yılları arasında inşa edilen Kapan Hanı, Emir Hanı, Kapalıçarşı ve Uzunçarşı sayesinde Bursa ekonomisi, dış dünyaya açılmıştır. Türk Ahi geleneklerine göre üretim yapan esnaf loncaları, özellikle ipek ve kadife gibi tekstil ürünleri, debbağlık (dericilik) ve başta bıçakçılık olmak üzere madeni eşya üretimi alanlarında, Avrupalı tüccarların aradığı malları üretmişlerdir. Bu dönemde Bursa, Ortadoğu ve Avrupa arasında baharat aktarım merkezi haline gelmiştir. Cumhuriyet'in oldukça harap bir biçimde devraldığı bu yapı, kısa zamanda toparlanmış ve gelişmesini çok yönlü bir çizgide sürdürmüştür.

1 A Brief History of Bursa Economy

Bursa economy was opened to the outside world thanks to the construction of Kapan Khan, Emir Khan, Kapalıçarşı and Uzunçarşı between 1339-1402. Craftsmen guilds that produced according to Turkish Ahi traditions produced the goods sought by European merchants, especially in the fields of textile products such as silk and velvet, tanning (leatherwork) and metal goods production, especially cutlery. During this period, Bursa became a spice transfer center between the Middle East and Europe. This structure, which the Republic took over in a rather dilapidated form, recovered in a short time and continued its development in a multi-faceted manner.

2 Bursa Sanayisinin Kısa Tarihi

Bursa'nın, Bizans ve daha sonra Osmanlı dönemlerinde ipek ipliği üretimine dayalı ekonomik kimliği, 19. yüzyılın sonlarına değin sürmüştür, ipekçilik en önemli sanayi kolu olma özelliğini korumuştur. Üretilen doğal ipek ipliği, yurtdışına satılmıştır. 1830'ların sonundan itibaren makinelerin devreye girmesiyle kalitesi yükselen ipek ipliği üretimi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında da artarak sürmüştür ve ipek ipliği fabrikalarının yanı sıra dokuma fabrikaları kurulmuştur. Hemen hemen tümüyle dokuma, bir ölçüde de gıda sanayisinde uzmanlaşan Bursa sanayisinin asıl atılımı, 1960'ların ortalarından başlayarak gerçekleşmiştir. Kimya dalında sentetik iplik üreten fabrikalar, taşıt araçları dalında otomobil fabrikaları ve otomotiv yan sanayisi, gıda dalında konserve ve meyve suyu fabrikaları, dokuma dalında tam entegre modern fabrikalar kurulmuş ve 1970'lerin sonuna değin bu süreç hızla gelişmiştir. Bursa sanayisi, 1970'lerin sonu ve 1980'lerin başında Türkiye ekonomisinin içine girdiği yapısal bunalımdan etkilenmiştir.

2 Brief History of Bursa Industry

Bursa's economic identity based on the silk yarn production during the Byzantine and later Ottoman periods continued until the end of the 19th century, and sericulture remained the most important industry. The natural silk yarn produced was sold abroad. Silk yarn production, the quality of which increased with the introduction of machines from the end of the 1830s, continued to increase in the early years of the Republican Era, and weaving factories were established in addition to silk yarn factories. Bursa industry, which specialized almost entirely in weaving and to some extent in the food industry, made its real breakthrough starting in the mid-1960s. Factories producing synthetic yarn in the chemical sector, automobile factories and automotive sub-industries in the vehicle sector, canned food and fruit juice factories in the food sector, and fully integrated modern factories in the weaving sector were established, and this process developed rapidly until the end of the 1970s. The industry of Bursa was affected by the structural crisis that the Turkish economy experienced in the late 1970s and early 1980s.

3 Bursa'da Arazi Dağılımı

Bursa ili, toplam 965.000 hektar alana sahiptir. Bu alanın 368.000 hektarını tarım yapılan kültür arazisi oluşturmaktadır, ilde hemen hemen her türlü tarım ürünü yetiştirilmektedir. Bursa'nın genel arazi dağılımı şöyledir: Tarım alanı 368.000, orman ve fundalık 445.000, çayır-mera 42.000, tarım dışı alan 92.000 ve su yüzeyi 6.000 hektardır. Kültür arazisinin kullanım durumu ise şöyledir: Tarla arazisi 303.000, sebzelik 57.000, meyvelik 27.000, bağlar 9.000 ve zeytinlik 34.000 hektardır.

3 Land Distribution in Bursa

Bursa province has a total area of 965,000 hectares. 368,000 hectares of this area is constituted by cultural lands where agriculture is carried out, almost all kinds of agricultural products are grown in the province. The general land distribution of Bursa is as follows: Agricultural land is 368,000, forest and shrubbery is 445,000, meadow-pasture is 42,000, non-agricultural area is 92,000 and water surface is 6,000 hectares. The usage status of cultural land is as follows: Field land is 303,000, vegetable garden is 57,000, fruit garden is 27,000, vineyards are 9,000 and olive grove is 34,000 hectares.

4 Bursa'da Tekstil Sanayisi

Bursa tekstil sanayisi sektöründe, iplik hammaddesinin üretiminden konfeksiyon üretimine kadar çok geniş bir ürün yelpazesi bulunmaktadır. Tekstil sektöründe faaliyet gösteren yaklaşık 8.000 işyeri vardır. Bu sektördeki çalışan sayısı, yaklaşık 60.000'dir. Türkiye'de kurulu 11 sentetik iplik fabrikasından 8'i Bursa'da bulunmaktadır. Sentetik iplik üretim kapasitesi bakımından Bursa, Türkiye'nin toplam kapasitesinin yüzde 75'ine sahiptir.

4 Textile Industry in Bursa

Bursa textile industry sector has a very wide range of products from yarn raw material production to garment production. There are approximately 8,000 workplaces operating in the textile sector. The number of employees in this sector is approximately 60,000. 8 of the 11 synthetic yarn factories established in Türkiye are located in Bursa. In terms of synthetic yarn production capacity, Bursa has 75 percent of Türkiye's total capacity.

5 Bursa’da Otomotiv Sektörü Gerçekleşmeleri

Bursa’da iki binek otomobil ve bir minibüs fabrikası vardır. 2000 yılı gerçekleştirmelerine göre Türkiye’nin toplam binek otomobil üretiminin yüzde 82’sini, minibüs-midibüs üretiminin yüzde 54’ünü, kamyonet üretiminin yüzde 31’ini karşılamıştır. Oyak-Renault 140 bin, Tofaş 115 bin ve Karsan da 19 bin araç üretmişlerdir. Oyak-Renault’un ihraç ettiği araç sayısı 81 bin, Tofaş’ın ki 15 bin, Karsan’ınki de 4 bindir.

5 Automotive Sector Realizations in Bursa

There are two passenger car and one minibus factory in Bursa. According to the 2000 realizations, it met 82 percent of Türkiye's total passenger car production, 54 percent of minibus-midibus production, and 31 percent of pickup truck production. Oyak-Renault produced 140 thousand vehicles, Tofaş 115 thousand vehicles, and Karsan 19 thousand vehicles. The number of vehicles exported by Oyak-Renault is 81 thousand, Tofaş's is 15 thousand, and Karsan's is 4 thousand.

6 Bursa’da Yan Sanayi

Bursa için otomobil ve muhtelif yedek parça üretimini içerisine alan yan sanayi de büyük önem taşımaktadır. Özellikle motorlu kara taşıtları için çok sayıda parça ve aksesuar imalatı yapılan Bursa’da, hem üretim çeşidi hem de üretim miktarı açısından en geniş faaliyet alanına sahip sektör budur.

6 Subsidiary Industry in Bursa

The sub-industry, which includes the production of automobiles and various spare parts, is also of great importance for Bursa. In Bursa, where many parts and accessories are manufactured, especially for motor vehicles, this is the sector with the widest area of activity in terms of both production type and production quantity.

7 Bursa’da Gıda Sanayisi

Bursa, gıda sektöründe gerçekleşen üretim değerleri bakımından ülke ekonomisinde önemli bir ağırlığa sahiptir, ilde 29 konserve ve salça, 6 ayçiçek yağı, 2 gazoz, 17 turşu ve 17 şekerleme

fabrikası vardır, ildeki konserve ve salça fabrikalarının büyük bölümü, dondurulmuş gıda üretimi de yapmaktadır.

7 Food Industry in Bursa

Bursa has a significant weight in the country's economy in terms of production values in the food sector, there are 29 canned food and tomato paste, 6 sunflower oil, 2 soda, 17 pickle and 17 confectionery factories in the province, most of the canned food and tomato paste factories in the province also produce frozen food.

8 Bursa'da Sanayi İlkleri

Bursa, tarihi boyunca üretimiyle ön sıralarda yer aldı; öncülüğüyle tanındı. Örneğin; Türkiye'nin tamamen yerli ilk çamaşır makinesi olan Tolon, 1953 yılında Bursa'da üretildi. Türkiye'nin ilk yerli gazoz markası Uludağ'ı üreten, ülkemizin ilk gazoz fabrikası da 1933 yılında Bursa'da kuruldu.

8 Industrial Firsts in Bursa

Bursa has been at the forefront with its production throughout its history; it has been known for its pioneering. For example; Tolon, Turkey's first fully domestic washing machine, was produced in Bursa in 1953. Our country's first soda factory, which produced Turkey's first domestic soda brand Uludağ, was also established in Bursa in 1933.

9 Bursa'da Tarım ve Hayvancılık

Bursa'da 2000 yılında en fazla tarımsal gelir, meyve ürünlerinden sağlanmıştır. Meyve ürünlerinin tarımsal gelir içindeki payı yüzde 28'dir. Bu pay, sebzede yüzde 24, hayvan ürünlerinde yüzde 22, tarla ürünlerinde yüzde 21, tavuk, arı ve ipekböcekçiliğinde yüzde 4 ve su ürünlerinde yüzde 1'dir. Bursa'da büyükbaş hayvancılığına doğru bir yönelme gözlenmektedir, ilin çayır ve mera varlığının yetersizliği nedeniyle özellikle açık ve kapalı ahırlarda entansif yetiştiricilik yaygın durumdadır, ilin hayvan varlığı şöyledir: Koyun 305.000, kıl keçisi 78.000, sığır 144.000, kültür ırkı 78.000, tavuk (yumurtacı) 2.000.000, tavuk (broiler) 1.640.000 adettir.

9 Agriculture and Livestock in Bursa

In 2000, the highest agricultural income in Bursa was provided by fruit products. The share of fruit products in agricultural income is 28 percent. This share is 24 percent in vegetables, 22 percent in animal products, 21 percent in field products, 4 percent in chicken, bee and silkworm farming and 1 percent in aquaculture. There is a tendency towards large livestock farming in Bursa, intensive breeding is widespread especially in open and closed barns due to the inadequacy of meadow and pasture resources in the province, the animal wealth of the province is as follows: 305,000 sheep, 78,000 goats, 144,000 cattle, 78,000 culture breeds, 2,000,000

chickens (layers), 1,640,000 chickens (broilers).

SİVİL TOPLUM

Sivil toplum kuruluşları, insanların kendilerini ifade ettikleri, yurttaş olduklarının bilincine vardıkları yerlerdir. Demokrasinin olmazsa olmaz kuruluşlarıdır. Bursa'nın ilk sivil toplum kuruluşları, 1900'lü yılların başında kurulmuştur. Bugün Bursa'da, çevre korumadan kadın haklarına, eğitimden kültür-sanata kadar birçok alanda faaliyet gösteren 3.000'in üzerinde sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Meslek odası, sendika, dernek ve vakıf gibi örgütlenmelerden oluşan bu kuruluşlar, çağdaş bir kent olma iddiasını taşıyan Bursa'yı daha da geliştirmek için çalışmaktadır. Bursa'daki sivil toplum kuruluşları açısından en önemli projelerden biri Yerel Gündem 21'dir.

CIVIL SOCIETY

Civil society organizations are places where people express themselves and become aware of their citizenship. They are indispensable institutions for democracy. Bursa's first civil society organizations were established in the early 1900s. Today, there are over 3,000 civil society organizations in Bursa, operating in many areas from environmental protection to women's rights, from education to culture and arts. These organizations, which consist of professional chambers, unions, associations and foundations, are working to further develop Bursa, which claims to be a modern city. One of the most important projects for civil society organizations in Bursa is the Local Agenda 21.

II

1 Katılımcı Bursa

Sivil toplum kuruluşları, demokrasinin vazgeçilmez öğeleridir. Bu ilişki tek yönlü değil, iki yönlüdür: Sivil toplum kuruluşları demokrasiyi, demokrasi de sivil toplum kuruluşlarını geliştirir. Demokrasileri gelişmiş olan ülkelerde, sivil toplum kuruluşları güçlüdür. Tersine de aynı derecede doğrudur: Sivil toplum kuruluşları sayıca ne kadar çoksa ve etkinlikleri ne oranda güçlüyse demokrasi de o oranda güçlü ve köklüdür. Sivil toplum kuruluşları, insanların kendilerini ifade ettikleri, yurttaş olduklarının bilincine vardıkları yerlerdir. 1992 yılında Rio'da yapılan Dünya Zirvesi'nin bir ürünü olan Gündem 21, insanların temel gereksinimlerinin karşılanması, yaşam standartlarının iyileştirilmesi, ekosistemlerinin daha iyi korunması ve herkes için daha güvenli bir gelecek sağlanması için tüm dünyaya yapılmış bir çağrıdır. Yerel Gündem 21 de, bu çağrının dünya genelindeki yerel yönetimlerde hayata geçirilmesidir. Vali, belediye başkanı, meclis üyeleri, muhtarlar, sivil toplum örgütleri ve Yerel Gündem 21 çalışma

grubu temsilcileri, kent konseyinde bir araya gelerek kentin sorunlarına çözüm yolları aramaktadır. Sağlıklı Kentler Projesi kapsamında 17 bölgeye ayrılan Bursa'da, katılımcı demokrasiyi güçlendirmek amacıyla dokuz mahallede, Mahalle Hizmet Odaları oluşturulmuştur. 1995 yılında başlatılan çalışmalar, Bursa'da İznik, Orhangazi ve Nilüfer ilçelerinde devam etmektedir.

1 Participant Bursa

Civil society organizations are indispensable elements of democracy. This relationship is not one-way, but two-way: Civil society organizations develop democracy, and democracy develops civil society organizations. In countries with developed democracies, civil society organizations are strong. The opposite is equally true: The more civil society organizations are in number and the stronger their activities, the stronger and more deep-rooted democracy is. Civil society organizations are places where people express themselves and become aware of their citizenship. Agenda 21, a product of the World Summit held in Rio in 1992, is a call made to the whole world to meet people's basic needs, improve living standards, better protect ecosystems and provide a safer future for everyone. Local Agenda 21 is the implementation of this call in local governments around the world. The governor, mayor, council members, muhtars, civil society organizations and Local Agenda 21 working group representatives come together in the city council to seek solutions to the city's problems. In Bursa, which is divided into 17 regions within the scope of the Healthy Cities Project, Neighborhood Service Rooms have been established in nine neighborhoods in order to strengthen participatory democracy. The work, which started in 1995, continues in the İznik, Orhangazi and Nilüfer districts of Bursa.

EL SANATLARI ÇARŞISI

HAVLU

ARABACI

NALBANT

SARAÇ

SEMERÇİ

HANDICRAFT MARKET

TOWEL

COACHMAN

FARMER

SADDLER

SADDLE MAKER

III

1 Bursa Havlusu

Bursa'nın ekonomisinde önemli bir yer tutan tekstil içinde havluculuğun payı büyüktür, ipekçilik geleneğinden doğan Bursa havluculuğunun, Türkiye'de ve dünyada önemli bir yeri vardır. Bursa'da havluculuk, 18. yüzyılın başlarında kadife dokumacılığının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Havlular, önceleri el tezgâhlarında dokunmuştur. Zaman içinde havluculuk, güçlü bir sanayi haline gelmiştir. Genellikle pamuk ipliğinden yapılmakta olan Bursa havluları, 18. ve 19. yüzyıllarda Hindistan, İran, Suriye, Mısır ve Balkan ülkelerine ihraç edilmiştir. Bugün Bursa'da, 100'ün üzerinde üretim yerinde on binlerce havlu üretilmektedir.

1 Bursa Towel

Towel making has a large share in textiles, which has an important place in Bursa's economy. Bursa towel making, which originated from the tradition of sericulture, has an important place in Türkiye and the world. Towel making in Bursa emerged as a product of velvet weaving in the early 18th century. Towels were initially woven on hand looms. Over time, towel making became a strong industry. Bursa towels, which were generally made of cotton yarn, were exported to India, Iran, Syria, Egypt and the Balkan countries in the 18th and 19th centuries. Today, tens of thousands of towels are produced in over 100 production sites in Bursa.

2 Arabacı

Bursa'nın geleneksel zanaatları içinde arabacılığın özel bir yeri vardır. Eski kaynaklarda, "tahterevan"ın Bithynia'ya özgü bir araç olduğu yazılıdır. 19. yüzyılda Bursa'yı gezen Schnaider, biri arabanın önünde diğeri de arkasında koşan iki atlı bir "tahterevan" arabadan söz etmektedir. 2. yüzyıla ait bir yazıtta Bursa yöresinde araba yarışlarının yapıldığı yazılıdır. Antik bir stel üzerinde ise araba resimleri betimlenmiştir. Bursa'da kent içindeki ilk arabalar 19. yüzyıl başlarında görülür. Setbaşı, Balıkpazarı ve Ulucami alanı başlıca toplanma yerleriydi. Kent içinde kullanılan başlıca araba türleri koçu, fayton ve landoydu. Bu arabalar öküz ya da atla çekilirdi. Göçmenlerle birlikte gelen araba türü ise tek yaylı, makaslı brıçkaydı. 1832'de Bursa'ya gelen ünlü Texier, Bursa'daki nakliye arabalarının çok ilkel olduğunu yazmıştır. 20. yüzyılın başlarında Bursa'yı gezen Şerafettin Mağmumi, Celal Sezai ve Mehmet Ziya kentteki araba türlerine ilişkin bilgi vermiş, bu arada Bursa'da arabacılığın çok gelişmiş olduğunu belirtmişlerdir. Gerçekten de Osmanlı döneminde Bursa, araba üretimi açısından önemli bir merkezdi. Bursa'nın günümüz Türkiye'sinde binek otomobili üretiminin merkezi oluşunda bu geleneksel zanaatın, arabacılığın önemli bir arka plan oluşturduğu kesindir.

2 Coachmen

Among the traditional crafts of Bursa, coachmanship has a special place. In old sources, it is written that the "palanquin" is a vehicle specific to Bithynia. Schnaider, who visited Bursa in the 19th century, mentions a "palanquin" carriage with two horses, one running in front of the carriage and the other behind it. An inscription from the 2nd century states that chariot races were held in the Bursa region. An ancient stele depicts images of carriages. The first carriages in Bursa were seen in the early 19th century. Setbaşı, Balıkpazarı and Ulucami areas were the main gathering places. The main types of carriages used in the city were the coach, the phaeton and the lando. These carriages were pulled by oxen or horses. The type of carriage that came with the immigrants was the single-spring, scissors-type bridge. The famous Texier, who came to Bursa in 1832, wrote that the transportation carriages in Bursa were very primitive. Şerafettin Mağmumi, Celal Sezai and Mehmet Ziya, who visited Bursa in the early 20th century, provided information about the types of cars in the city and stated that car making was very advanced in Bursa. Indeed, during the Ottoman Period, Bursa was an important center for the car production. It is certain that this traditional craft, car making, formed an important background in Bursa becoming the center of passenger car production in today's Türkiye.

3 Nalbant

At ve eşek gibi yük hayvanlarının tırnaklarını korumak üzere, demirden takılan bir tür koruma aletine nal denilir. Nal, tırnağın alt kenarının şekline uygun demirden çember biçiminde olup, bu kenarı aşınmaktan korur. Nalın bir iç, bir de dış kolu vardır. Nalın kol uçlarında mahmuz bulunursa mahmuzlu nal, bulunmazsa düz nal denilir. Nal öteden beri, demirciler tarafından elle yapılırdı. Daha sonra nalbant adı verilen zanaatkârlar tarafından da, bu nallar eşek ve atlara özenle takılırdı. Nalın tırnağa takıldığı çivilere mih denir. Nal, atın ayağının bir kayışla arkaya doğru kaldırılmasıyla takılır.

Bugün Bursa’da, nalbantlık sanatı neredeyse yok olmaktadır. Daha çok köylerde yaşatılan bir zanaat dalı olmuştur. Bugün Nalbant Mahallesi olarak anılan yerde, önceleri nalbantların bulunduğu düşünülse de, Bursa’nın her köşesinde nalbantların bulunduğu bilinmektedir. Diğer meslek dallarının aksine, nalbantlar bir yerde toplanma ihtiyacı duymamıştır. Bursa’da bulunan çeşitli arabacı hanlarında mutlaka bir nalbant bulunurdu. Ayrıca, özellikle dağ yöresi ve köylerden gelenlerin hayvanlarını bağladıkları muhitlerde de, çoğu seyyar birçok nalbant görev yapmaktaydı.

3 Farrier

A type of protective device made of iron to protect the hoofs of pack animals such as horses and donkeys is called a horseshoe. A horseshoe is a circle of iron that is shaped like the lower edge of the hoof and protects this edge from wear. A horseshoe has an inner and an outer arm. If there are spurs at the ends of the arms of a horseshoe, it is called a spurred horse, if not, it is called a flat horse. Horseshoes have long been made by hand by blacksmiths. Later, these horseshoes were carefully attached to donkeys and horses by craftsmen called farriers. The nails that attach the horseshoe to the hoof are called pins. The horseshoe is attached by lifting the horse's foot back with a strap.

Nowadays, the art of farrier is almost extinct in Bursa. It has become a craft that is mostly kept alive in villages. Although it is thought that farriers were previously located in the area known as the Nalbant Quarter today, it is known that farriers were located in every corner of Bursa. Unlike other professions, farriers did not feel the need to gather in one place. There was always a farrier in the various coachmen's inns in Bursa. In addition, many farriers, mostly mobile, worked in the neighborhoods where people from the mountain regions and villages tied their animals.

4 Saraç

Koşum takımlarının yapımı, tamiri ve süsleme işlerine saraçlık denilmektedir. Atın boyuna uygun olarak yapılan koşum takımları, onun doğal hareketlerini kolaylaştırmak, onu rahatsızlıktan, incinmekten, zararlı çarpmalardan korumak için yapılmaktadır. Koşum; paldum, başlık, gem, çeki kayışı, yan kayış, ok kayışı, yular, dizgin gibi parçalardan oluşmaktadır. Koşumculukta genellikle manda derisi kullanılmaktadır. Yağlı deri, kromlanmış deriler sepicici bıçağı ile kesildikten sonra, traşlanmakta, mumlu iplik, biz, ucu kütleleşmiş iki iğneyle veya sıırım iğnesiyle dikilmektedir. Bütün bu parçalar kırıla doldurulmaktadır. Atın boynuna geçirilen koşum takımlarının göğüs kayışı, yan kayışı, ok kayışı, sedemka gibi parçaları hamuta bağlanarak atın arabayı çekmesi sağlanmaktadır. Hamut, iki ağaç parçasının (hamut ağacı) birleştirilerek sırayla üzerine simit, fitil, dolma, kapak gibi bölümlerin yapılması ile oluşmaktadır. Palduma, atın gömleği de denilmektedir. Koşum veya çekim atlarında kullanılmaktadır.

Kapalıçarşı'nın bir bölümünün saraçlara ayrıldığı anlaşılmaktadır. Belgelere göre, İvazpaşa Çarşısı'nın batısıyla Kapalıçarşı'nın uzantısında saraçlar bulunmaktadır. Bugün de Bursa'nın Tavukpazarı semtinde eski usul üretim yapan birkaç saraç vardır. Bursa'da faaliyet gösteren saraç esnafının dayanışması amacıyla 1951 yılında Saraçlar Derneği, sonra da odası kurulmuştur. Yok olmakta olan bu mesleğin üye sayısı giderek düşmektedir. 175 üyeden 135'i faal üyedir.

4 Saddler

The making, repairing and decorating of harnesses is called as saddlery. Harnesses made according to the horse's height are made to facilitate its natural movements and to protect it from discomfort, injury and harmful impacts. Harness consists of parts such as paldum, headgear, bit, tow strap, side strap, arrow strap, halter and bridle. Buffalo leather is generally used in harness making. Oiled leather and chromed leathers are cut with a tanner's knife, then shaved and sewn with waxed thread, awl, two needles with blunt ends or a thong needle. All these parts are filled with tow. Parts such as the chest strap, side strap, arrow strap and sedemka of the harness worn around the horse's neck are tied to the hammock and the horse is enabled to pull the cart. Hamm is formed by combining two pieces of wood (hamut tree) and making sections such as simit, wick, dolma and cover on them in order. Palduma is also called the shirt of the horse. It is used in harness or draft horses.

It is understood that a section of the Grand Bazaar was reserved for saddlers. According to documents, there are saddlers in the west of the İvazpaşa Bazaar and in the extension of the Grand Bazaar. Today, there are a few saddlers who produce in the old style in the Tavukpazarı

district of Bursa. In 1951, the Saddlers Association and then the chamber were established for the solidarity of the saddlers operating in Bursa. The number of members of this profession, which is disappearing, is decreasing. 135 of the 175 members are active members.

5 Semerci

Yük taşımak amacıyla eşek, katır, beygir gibi binek hayvanlarının sırtına yerleştirilen ağaç iskeletli yastığa semer denilmektedir. Ağaç, metal, saz, deri, dokuma gibi malzemelerden hazırlanmaktadır. Semeri bağlamak için kolan, kayış veya kaytan gibi sağlam şeritler kullanılmaktadır.

5 Saddle Maker

A saddle is a wooden-framed cushion placed on the back of mounts such as donkeys, mules, and horses for the purpose of carrying loads. It is made of materials such as wood, metal, reeds, leather, and textiles. Strong strips such as girth, belts, or straps are used to tie the saddle.

EL SANATLARI ÇARŞISI

YEMENİCİ

BIÇAKÇI

BAKIRCI – KALAYCI

TENEKECİ

MARANGOZ

HANDICRAFT MARKET

YEMENICI

KNIFEMAKER

COPPERSMITH/TINSMITH

TINSMITH

CARPENTER

IV

1 Yemenici

Ayağa giyilen yemeniler, çok çeşitlidir. Daha çok kulaklı yemeni, Halep annubi, kara yemeni, gül şeftali yemeni vb. gibi çeşitleri bulunmaktadır. Yemeniler, zahtıyanın rengine göre siyah, annabi (mor), gül şeftali adı verilen parlak kırmızı renklerde olmaktadır. Şekil bakımından beş çeşidi bulunmaktadır: Halebi, merkup, burnu sivri, kulağı uzun, eğri simli. Günümüzde ustalar tarafından yapılan çarıklar, halk oyunları veya gösterilerde kullanılmaktadır. Eskiden kadın, erkek tarafından giyilen çarıklar genellikle manda, öküz derilerinden yapılmaktadır. Ayak ölçüsünde kesilip, kenarlarına açılan deliklerden geçirilen sıırımla bağlanarak kullanılmaktadır.

Kapalıçarşı'daki eski ayakkabıcıların bulunduğu çarşı, Bedesten'in güneyinde, bugün de ayakkabıcıların bulunduğu yerdeydi. Haffaflar Çarşısı olarak da anılmıştır. Ancak 1958 yangını sonrasındaki tamiratta özgün yapılarını yitirmiştir. Burada sadece ayakkabı ve yemeniler yapılmaktaydı. Postalcılar ise; Nalıncılar Hamamı civarındaydı. 16. yüzyıldaki belgelerde bu çarşının adına rastlanmıştır. Papuççular Çarşısı ile aynı yer olduğu düşünülmektedir. Ayakkabı, yemeni, postal üreten ve satan esnafın bulunduğu çarşı, bugün yine ayakkabı ve postalların satıldığı, Tuzpazarı ile Nalıncılar Hamamı arasındaki bölgeydi.

1 Yemeni (Traditional Turkish Shoemaker)

There are many varieties of yemenis worn on the feet. There are mostly varieties such as kulaklı yemeni, Halep annubi, kara yemeni, gül peach yemeni etc. Yemenis are black, annabi (purple) and bright red called gül peach depending on the color of the zahtiya. There are five varieties in terms of shape: halebi, merkup, pointed nose, long eared, curved and silvery. Today, sandals made by masters are used in folk dances or shows. Sandals worn by women and men in the past are usually made of buffalo and ox skins. They are used by cutting them to the size of the foot and tying them with a thong passed through the holes opened on the sides.

The old shoemakers' market in Kapalıçarşı (Covered Bazaar) was located in the south of Bedesten, where the shoemakers are today. It was also known as Haffaflar Bazaar. However, it lost its original structure in the repairs after the fire in 1958. Only shoes and yemeni were made here. The postal shops were around the bath called as Nalincilar Hammam. The name of this market was found in documents from the 16th century. It is thought to be the same place as Papuççular Bazaar. The market, where the shopkeepers who produced and sold shoes, yemeni

and boots were located, was the area between Tuzpazarı and Nalincılar Hammam, where shoes and boots are sold today.

2 Bıçakçı

Bir sapla keskin bir ağızdan oluşan kesme aygıtı olan bıçağın, Anadolu’da tarih öncesi dönemlerden beri kullanıldığı bilinmektedir. Bıçağın biçimsel olarak geçirdiği değişimlere ilişkin yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bıçaklar biçimlerine göre; pala, hançer, gaddare, saldıma vb. gibi isimle almaktadır. Sapları; abanoz, fildişi, gümüş, altın kaplama olan bu bıçakların elmas, mercan, yakut, zümrüt vb. gibi taşlarla süslü olanlarına saray için yapılanlar arasında rastlamak mümkündür. Türkiye’nin bir dönem bıçakçılık merkezi sayılan dükkân ve imalathane halkın bıçakçılığa rağbeti bakımından apayrı bir durum sunmaktadır. Bursa’da bıçakçılık imalathanelerde yapılır ve dükkânlarda satılırdı. Dükkânın arka kısmı ile ön kısmının arasına bir tahta perde çekilmiş durumda çalışılırdı. Arkada imalat, önde satış yapılırdı. Geçmişten bugüne kadar yapılmış olan bıçaklar; bel bıçağı, kasap bıçağı, ekmek bıçağı, av bıçağı, börekçi bıçağı, döner bıçağı, muşamba bıçağı, satır, koltuk bıçağı, teke bıçağı, meyve bıçağı, sebze bıçağı, sofrası bıçağı, kulaklı bel bıçağı, saldırmalar, kamalar ve yüzme bıçaklarıdır. Bu bıçaklar en önemlileridir. Ancak çizilmiş resimlerden de görüleceği üzere, daha birçok çeşit bıçak da vardır. Bursa’da bıçakçılar; çakıcılar, testeciler ve bıçakçılar olarak başlıca üç ana grup altında toplanmışlardır. 1913 yılında yapılan sanayi sayımında ise, tüm Hüdavendigâr ilinde 100’ün üzerinde bıçakçı dükkânı olduğu anlaşılmaktadır. Yıllık bıçak üretiminin ise bir milyonu aştığı, devletin resmi belgelerinden anlaşılmaktadır. Ancak 1926 yılındaki kayıtlara göre, Bursa’da ancak 50 kadar bıçakçı bulunmaktadır. Savaşın önce, 100 binden çok testere Bursa dışına satılırken, 1926 yılında ancak yıllık 70 bin kadar testere yapılmakta olup, bunun çok azı dışarıya satılmaktaydı. Daha çok da İzmir Bölgesi’ne bağ testere satılmaktaydı. 1950 yıllarının ünlü Bursalı bıçakçıları şunlardır: Hayrettin Soyuağ, Ömer Makascı, Zekeriya Soyubol, Musa Çatkın, İbrahim Benden, Zekeriya Dinçgün, İsmail Pirge, Ahmet Sözmen, Mustafa Yalılar, Vehbi Akçura, Saffet Vaycan, Fettah Bıçakçıgil, Nuri Eriş, Hüseyin Altıparmakoglu, İsmail Fıçıcı, Sabri Güneş, Feyzi Erişen, Hasan Balaban, Mehmet Ergüç, Adem Dilemen, Fuat Ercanoğlu, Abdülkadir Sür, Hasan Usta, Şerif Usta, Bekir Usta, Kadir Usta. 1953 yılında, 6136 sayılı Ateşli Silahlı Kanunu çıkıp, kılıç ve kama gibi ürünlerin yapımı yasaklanınca, Bursa’daki tüm bıçakçılar büyük bir bocalama geçirmiştir. Bu yıllarda, Çancılar Çarşısı’ndaki Dağıstan Çarşısı’nda 20 kadar bıçakçı dükkânı bulunurdu. Bıçaklar o tarihte, demir çekiçe dövülerek yapılırdı. Ocaklar sabah 06:00’da yakılıp bıçaklar dövülmeye başlar, saat 08:00’da kapanırdı. Ufak bir rüzgârda da yine ocaklar kapanırdı. Çünkü Bursa’nın belası

olan yangınların çoğu, Bıçakçılar Çarşısı'ndaki bu ocaklardan çıkardı.

2 Knifemaker

It is known that the knife, which is a cutting tool consisting of a handle and a sharp blade, has been used in Anatolia since prehistoric times. There is not enough information about the changes that the knife has undergone in form. Knives are named according to their shapes; pala, dagger, gaddare, aksiyon etc. It is possible to come across these knives, whose handles are ebony, ivory, silver, gold-plated, and those decorated with stones such as diamond, coral, ruby, emerald etc. among those made for the palace. The shop and workshops, which were once considered the center of knife making in Türkiye, presents a completely different situation in terms of the public's interest in knife making. In Bursa, knife making was done in workshops and sold in shops. Work was carried out with a wooden curtain drawn between the back and front of the shop. Manufacturing was done in the back and sales were done in the front. Knives made from the past to the present; these are the waist knife, butcher knife, bread knife, hunting knife, pastry knife, döner knife, linoleum knife, cleaver, sofa knife, billy goat knife, fruit knife, vegetable knife, table knife, eared waist knife, spear, dagger and swimming knives. These knives are the most important. However, as can be seen from the drawn pictures, there are many other types of knives. In Bursa, knife makers are grouped under three main groups as nailers, sawers and knife makers. In the industrial census conducted in 1913, it is understood that there were over 100 knife shops in the entire province of Hüdavendigâr. It is understood from official state documents that the annual knife production exceeded one million. However, according to records from 1926, there were only about 50 knife makers in Bursa. Before the war, more than 100 thousand saws were sold outside Bursa, while in 1926 only about 70 thousand saws were made annually, and very few of these were sold abroad. Mostly, vine saws were sold to the Izmir region. Famous Bursa knife makers of the 1950s are: Hayrettin Soyuak, Ömer Makascı, Zekeriya Soyubol, Musa Çatkın, İbrahim Benden, Zekeriya Dinçgün, İsmail Pirge, Ahmet Sözman, Mustafa Yalılar, Vehbi Akçura, Saffet Vaycan, Fettah Bıçakçıgil, Nuri Eriş, Hüseyin Altıparmakoglu, İsmail Fıçıcı, Sabri Güneş, Feyzi Erişen, Hasan Balaban, Mehmet Ergüç, Adem Dilemen, Fuat Ercanoğlu, Abdülkadir Sür, Hasan Usta, Şerif Usta, Bekir Usta, Kadir Usta. When the Firearms Law No. 6136 was enacted in 1953 and the production of products such as swords and daggers was banned, all knife makers in Bursa experienced a great deal of turmoil. In those years, there were about 20 knife shops in the Dagestani Bazaar in the Cancilar Bazaar. At that time, knives were made by hammering iron. The furnaces were lit at 06:00 in the morning and knives were forged, and they were closed at 08:00. The furnaces would also

be closed at the slightest wind. Because most of the fires that were the scourge of Bursa started in these furnaces in the Knife Makers Bazaar.

3 Bakırcı/Kalaycı

Yapılan araştırmalar, Anadolu'da bakırcılığın gelişiminin çok eski tarihlere dayandığını, bakır cevher yataklarının eskiden beri işletildiğini doğrulamaktadır. Anadolu sanatında önemli bir yeri olan bakır, süslemeye de çok elverişli bir madendir. Ayrıca, en çok kullanılan maden de bakırdır. Kapı tokmakları ve süslemelerinin, mutfak araçlarının, takıların, müzik aletlerinin, hayvan koşumlarının, tarım araçlarının ve mimaride kullanılan araçların yapımında kullanılmaktadır. Bakır kap yapım teknikleri; dövme, dökme, sıvama (tornada çekme), preste basma olarak dört çeşittir. Anadolu'da Tunç Çağı'nda, bakıra kalay katılarak tuncun elde edilmesinden sonraki dönemlerde bakır, altın, gümüş gibi madenlerde dövme, dökme tekniğiyle işlenmişlerdir. Bursa'daki bakırcıların daha çok güğüm ve mangalları karakteristik özellikler göstermektedir. Bursa'daki bakırcılar, bugün de aynı adla anılan Bakırcılar Çarşısı'nda faaliyet göstermekteydi. Kadı sicillerinde bu çarşı adına sıklıkla rastlanmaktadır. Yeşil Cami'nin vakıfları arasında da, bu çarşıdaki üç dükkân olduğu anlaşılmaktadır. 1760 yılında çıkan yangında, çarşıdaki ev ve dükkânlar tahrip olmuştur. Eskiden tüm torna atölyeleri de bu çarşıda bulunurdu. Çarşı, 1958 yılındaki yangında yanmasına karşın, büyük ölçüde aslına uygun biçimde onarılmıştır. Ancak ahşap olan tonozları betondan yapılmıştır. Özellikle doğu kapısının taç kapısında, oldukça güzel bir tuğla işçiliği vardır. Çarşının kuzey tarafında, yuvarlak kemerli alt kat dükkânları vardır.

3 Coppersmith/Tinsmith

Research has confirmed that the development of coppersmithing in Anatolia dates back to very old times and that copper ore deposits have been processed since ancient times. Copper, which has an important place in Anatolian art, is also a metal that is very suitable for decoration. In addition, copper is the most commonly used metal. It is used in the production of door knockers and decorations, kitchenware, jewelry, musical instruments, animal harnesses, agricultural tools and tools used in architecture. Copper vessel production techniques are four types: forging, casting, spinning (lathe drawing) and pressing. In the Bronze Age in Anatolia, after the bronze was obtained by adding tin to copper, metals such as copper, gold and silver were also processed with forging and casting techniques. The characteristic features of coppersmiths in Bursa are mostly their jugs and braziers. Coppersmiths in Bursa were operating in the Coppersmiths' Bazaar, which is still known by the same name today. This bazaar name is frequently encountered in the judge records. It is understood that there were three shops in this bazaar

among the foundations of the Green Mosque (Ulucami). In the fire that broke out in 1760, the houses and shops in the bazaar were destroyed. In the past, all the lathe workshops were also located in this bazaar. Although the bazaar burned down in the fire in 1958, it was largely restored to its original state. However, its wooden vaults are now made of concrete. There is a very beautiful brickwork, especially on the crown gate of the eastern gate. On the north side of the bazaar, there are shops on the lower floor with round arches.

4 Tenekeci

Daha çok evlerde yağmur boruları gibi işleri yapan esnaf grubudur. Daha çok ince demir plakalarla iş yapardı yapan esnaf grubudur. Yağmur olukları dışında, çatılardaki metal korunaklar ve işleri de tenekeçiler yapardı. Tenekeçiler, bu inşaat işlerinden arta kalan zamanlarında tenekeden güğüm, soba ve ibrikler de yapmaktadırlar. Son yıllarda, konutlarda teneke yağmur oluğu yerine, başka malzemelerin kullanılması nedeniyle tenekeçiler daha çok sobacılığa dönmüş, günümüzde neredeyse tamamıyla sobacılık yapmaktadırlar. Daha çok da, maşinga tabir edilen soba üreten tenekeçiler, böylelikle günümüzde yoğun olarak yaşamayı sürdüren eski mesleklerden biri olmuştur. Bursa'daki tenekeçiler daha çok Kayhan Senti'nde faaliyet göstermekteydi. Bugünde bu bölgede kısmen tenekeçiler faaliyet göstermektedir.

4 Tinsmiths

They are the group of tradesmen who mostly do jobs like rain pipes in houses. They are the group of tradesmen who mostly do jobs with thin iron plates. Apart from rain gutters, tinsmiths also do metal shelters and jobs on roofs. In their spare time from these construction jobs, tinsmiths also make tin cans, stoves and ewers. In recent years, instead of tin rain gutters in houses, tinsmiths have turned to stove making because of the use of other materials, and today they almost exclusively do stove making. Tinsmiths who mostly produce stoves called maşinga have thus become one of the old professions that continue to live intensively today. Tinsmiths in Bursa were mostly active in the Kayhan Quarter. Today, tinsmiths are partially active in this region.

5 Marangoz

Anadolu'da Selçuklu Dönemi'nde gelişmiş, kendine özgü bir şekil almıştır. Bu dönemde, ağaç eserleri daha çok mihrap, cami kapısı, dolap kapakları gibi mimari elemanlar olup gerçekten çok üstün işçilik göstermektedir. Osmanlı Dönemi ahşap işçiliğinde sadelik hâkim olmuş; çeşitli teknikler daha çok sehpa, kavukluk, yazı takımı, çekmece, sandık, kaşık, taht, rahle, Kur'an muhafazası gibi kullanım eşyası, pencere, dolap kapağı, kiriş, konsol, sütun başlığı,

tavan, mihrap, minber (vaaz kürsüsü), sanduka gibi mimari öğelerde uygulanmıştır.

Ağaç işçiliğinde en çok ceviz, elma, armut, sedir, abanoz, gül ağacı kullanılmakta; kakma, boyama, künde-kari, kabartma, oyma, kafes gibi teknikler uygulanmaktadır. 15. yüzyıldan itibaren, Bursa'da ahşap işçiliğinin en güzel örnekleri verilmiş; Yeşil Türbe ile Muradiye Türbeleri başta olmak üzere, çok sayıdaki yapıda eşsiz ahşap işçilik örnekleri yer almaktadır. Bursa'daki marangozlar daha çok Sipahi Çarşısı ile Kayhan Hamamı civarındaydı. Nitekim bölgede bulunan marangozların Kayhan Hamamı'nda temizlenmesi nedeniyle burası, eski devrin marangozları olan Dülgerler Hamamı olarak anılmıştır. Sipahi Çarşısı'nda ise, daha çok marangozluk ürünlerinin satışı yapılmaktaydı. Halen bu çarşıda, Osmanlıca yazılmış, Bursa'nın en eski marangoz levhası durmaktadır.

5 Carpenter

It developed in the Seljuk Period in Anatolia and took a unique form. During this period, wood works were mostly architectural elements such as mihrabs, mosque doors, and cabinet doors, and they really showed very superior workmanship. Simplicity dominated the woodwork of the Ottoman Period; various techniques were mostly applied to architectural elements such as coffee tables, quilt stands, writing sets, drawers, chests, spoons, thrones, lecterns, Quran cases, windows, cabinet doors, beams, consoles, column capitals, ceilings, mihrabs, pulpits (sermon platforms), and coffins.

Walnut, apple, pear, cedar, ebony, and rosewood were mostly used in woodwork; techniques such as inlay, painting, künde-kari, embossing, carving, and lattice were applied. From the 15th century onwards, the most beautiful examples of woodwork were produced in Bursa; there are unique examples of woodwork in many structures, especially the Yeşil Türbe (Green Tomb) and Muradiye Türbe (Muradiye Tomb). Carpenters in Bursa were mostly around Sipahi Bazaar and Kayhan Bath. As a matter of fact, because the carpenters in the region were cleaned in Kayhan Bath, this place was called the Carpenters' Bath, the carpenters of the old era. In Sipahi Bazaar, carpentry products were mostly sold. The oldest carpentry sign in Bursa, written in Ottoman, still stands in this bazaar.

EL SANATLARI ÇARŞISI

KEÇECİ-MUTAFÇI

SEPETÇİ

ÇİNİCİ

HANDICRAFT MARKET

FELTMAKER-WEAVER

BASKET-MAKER

TILE-MAKER

V

1 Keçeci

Keçe, koyunun sırtından yıkanmış yünden yapılan bir tür kumaştır. Yün, hallaçlarla veya yün tarama makinasıyla kabartılıp, çubukla kalıbın üzerine ne çeşit keçe yapılacaksa dökülür. Sepki ile incecik su verilir. Kalıp, rulo halinde dökülür. Daha sonra rulo halindeki keçe, ayak veya makine ile yarım bir süre teptirilip kalıp açılır. Böylece ham keçe oluşmuş olur. Ardından ham keçenin kenarları çatılır. Daha önceden ince boyanmış nakışlar, renkli olarak keçenin üzerine desen yapmak üzere yerleştirilir. Daha sonra, ham keçe ve desen verecek olan renkli keçe bir süre tepilerek nakışlar yapılmış olur. Doğranmış sabun eritilerek sepi ile keçelerin üzerine sıcak olarak uygulanır. Rulo olarak döndürülüp, diz veya makina ile eninden boyundan olmak üzere dizlenerek dövülür. Bu işlem 6-7 saat kadar sürer. Keçeyi perdah ettikten sonra kurutulur. Böylece keçe kullanılmaya hazırlanmış olunur. Belgelere göre, Bursa'da keçecilerin toplu olarak üretim yaptıkları bir Keçeciler Çarşısı bulunmaktadır. Bugün artık Bursa'da keçecilik neredeyse yok gibidir. Sadece bazı dağ köylerinde yapılmaktadır. İnce keçelere arakiye denilirdi. Daha çok seccade ve fesler, arakiyeden yapılırdı. Arakiyeciler Çarşısı ise, Ulucami ile Kapalıçarşı arasında, Orhan Hamam (Aynalı Çarşı) ve batısındaki bölgede yer almaktaydı. Kepenekçilerin Bey Emir Hanı'nda oturmaları zorunluydu. Kepenek, genellikle çobanların giydiği, kolsuz, dikişsiz, keçeden yapılmış giyecektir.

1 Feltmaker

Felt is a type of fabric made from wool washed from the back of a sheep. The wool is fluffed with a wool carding machine or a wool carding machine, and whatever type of felt is to be made is poured onto the mold with a stick. A thin layer of water is given with sepki. The mold is rolled. Then, the rolled felt is beaten with a foot or machine for half a time and the mold is opened. Thus, the raw felt is formed. Then, the edges of the raw felt are folded. Previously thinly dyed embroidery is placed on the felt in color to create a pattern. Then, the raw felt and the colored felt that will give the pattern are beaten for a while and the embroidery is made. Chopped soap is melted and applied hot to the felts with sepki. It is rolled and beaten by kneeling from width to length with a knee or machine. This process takes about 6-7 hours. After polishing the felt, it is dried. Thus, the felt is prepared for use. According to the documents, there is a Feltmakers Bazaar in Bursa where feltmakers produce in bulk. Today, felting is almost nonexistent in Bursa. It is only made in some mountain villages. Thin felts were called arakiye. Prayer rugs and fezzes were mostly made from arakiye. Arakiyeciler Bazaar was located between Grand Mosque (Ulucami) and Kapalıçarşı (Covered Bazaar), in Orhan Hamam (Aynalı Çarşı) and the area to the west. Kepenekçiler were required to live in Bey Emir Hanı. Kepenek is a sleeveless, seamless garment made of felt, generally worn by shepherds.

2 Sepetçi

Küfe ya da ufak sepetlere Bursa'da köfün denilmekteydi. Dünyanın en eski el sanatlarından biridir. Özellikle üzüm, zeytin, incir gibi ürünlerin toplanıp taşındığı en önemli taşıma aracı olan köföncölük Bursa'da çok yaygındı. Kaybolmakta olan geleneksel el sanatlarından biridir. Köfünler, kayın veya kestane ağacından yapıldı. Önce kestane fideleri yarma demiri ile yarılr, sepet veya küfenin boyuna göre uzunlukta hazırlanır. Daha sonra yontma tezgâhında bu ağaclar yontulur. Ardından usta, dip kısmından başlamak üzere sepet veya küfeleri örmeye başlar. Sepetlerin genellikle 10 ağaç şeritle çaprazlama olarak dipliğı çatılır. Daha sonra paralel olarak sepet veya küfe çember örölmeye başlanır. Yan sarmanın örölmesinden sonra sepet veya küfenin ağzı çemberi örölerek bağlanır. Ağız çemberi, daha çok farklı renklerden ve genellikle beş çubukla örölür. Köföncüler Çarşısı, Ulucami'nin batısında, Kapan Hanı ile Bakırcılar Çarşısı arasındaydı. Köföncüler Çarşısı'nda, küfe yapanlar ile ağaçtan sepet vb. gibi eşyaları yapanlar bulunurdu. 1958 yangınından sonra çarşı köföncü özelliğini yitirmiştir. Bursa'da köföncölüğün yok olmasında, tarım işçiliğinin çeşidinin değışmesi ve azalması neden olmuştur.

2 Basket-Maker

Pannier or small baskets were called *köfün* in Bursa. It is one of the oldest handicrafts in the world. *Köfün*, which was the most important means of transport for collecting and transporting products such as grapes, olives and figs, was very common in Bursa. It is one of the traditional handicrafts that is disappearing. *Köfüns* were made from beech or chestnut trees. First, chestnut seedlings were split with a splitting iron and prepared in length according to the size of the basket or basket. Then, these trees were carved on a carving loom. Then, the master began to weave the baskets or baskets starting from the bottom. The bottom of the baskets was usually made crosswise with 10 wooden strips. Then, the basket or basket hoop was started to be knitted in parallel. After the side wrapping was knitted, the mouth of the basket or basket was tied by knitting. The mouth hoop was mostly knitted with different colors and usually with five sticks. The Köföncüler Bazaar was located west of Ulucami (Grand Bazaar), between Kapan Han and Bakırcılar Bazaar. In the Köföncüler Bazaar, there were people who made baskets and wooden baskets etc. After the fire of 1958, the bazaar lost its *köföncü* feature. The reason for the disappearance of köföncüler in Bursa was the change and decrease in the type of agricultural work.

3 Çinici

3.1 Beylikler Dönemi Seramikleri

14. yüzyılda, kırmızı hamurlu, beyaz astarlı, kobalt mavisi, mangan moru, yeşil ve siyah renklerle geometrik, bitkisel hayvan ve insan figürlü sır altı tekniğiyle üretilen seramiklerin, başlangıçta Miletos ve Efesos'ta imal edildiği görüşü hâkimken, İznik'te gerçekleştirilen kazılarda ortaya çıkarılan fırınlar, fırın malzemeleri ve seramikler, bunların İznik'te imal edildiklerini belgelemiştir. Bursa'da Hisar içinde yapılmakta olan temel kazılarında da Erken Osmanlı (Milet İşi) seramikleri bulunmaktadır. Bu kaplarda rozetler, yıldızlar, geometrik şekiller, palmet, zambak, meander, su, dalga ve köpükler, radyal hatlar, kıvrık dallar, eğretili otları, salkımlar, yapraklar, kır çiçekleri, karanfiller, palmiye dalları, ayçiçeği, geçme geometrik motifler ve yazı motifleri kullanılmıştır. Erken Osmanlı Dönemi'nde astar boyasıyla bezemeleri yapılmış slip tekniğinde seramikler de üretilmiştir.

3 Tile-Maker

3.1 Ceramics of the Principalities Period

While the prevailing view is that ceramics produced in the 14th century with red paste, white slip, cobalt blue, manganese purple, green and black colors with geometric, vegetal, animal and

human figures using the underglaze technique were initially manufactured in Miletus and Ephesus, the kilns, kiln materials and ceramics unearthed in the excavations carried out in Iznik have documented that they were manufactured in Iznik. Early Ottoman (Miletus Ware) ceramics have also been found in the foundation excavations being carried out in Hisar in Bursa. Rosettes, stars, geometric shapes, palmettes, lilies, meander, water, waves and foams, radial lines, curved branches, ferns, clusters, leaves, wildflowers, carnations, palm branches, sunflowers, interlaced geometric motifs and writing motifs were used in these vessels. Ceramics decorated with slip paint and decorated with slip paint were also produced in the Early Ottoman Period.

3.2 Blue and White Ceramics

In the 15th-16th centuries, blue and its shades were used in the decorations made on white-paste ceramics. This group of ceramics was called "blue and white" because the ground was white. It is also called monochrome painted ceramics. In this group of ceramics, white slip was applied on white paste, patterns were made with blue color and then glazed and baked. It is patterned inside and outside. It has a transparent glaze. The patterns are contoured or uncontroled. Grape clusters, flowers, leaves, branches, squares, circles, helices, meanders, geometric motifs, Chinese clouds, medallions, spiral branches and writings are the most commonly used decorations.

3.3 Çok Renkli Seramikler (Rodos İşi)

Beyaz hamurlu, mavi, yeşil, kırmızı, siyah ve turkuaz renkleri kullanılarak yapılmış, iç ve dış yüzeyleri motifli, şeffaf, temiz ve renksiz sırlı, parlak ve kaygan yüzeyli seramiklerdir. Bu gruptaki seramiklere, “mercan kırmızı”nın katılması farklı bir zenginlik yaratmıştır. Bu grupta kullanılan bezemeler arasında laleler, karanfiller, çiçek açmış bahar dalları, güller, sümbüller, nergisler, selviler, çeşitli yapraklar, geometrik motifler, zikzaklar, zencerekler, helezonlar, meanderler, kaplan postu, benekli pars, vazo, balık pulu motifleri, balık, tavşan, köpek, kuşlar ile yazı motifleri yoğunluktadır. Kenar bordürlerinde dalga, kaya, ince dallar, sümbüller, yapraklar, zikzaklar hâkimdir. Clony Müzesi’nin 1865-1875 yılları arasında Rodos Adası’ndan satın aldığı bu tür seramiklere Rodos ve Lindos seramikleri denmesinden dolayı bu isimle anılmaktadır. 1540-1580 yılları arasına tarihlenen bu seramikler, İznik’te üretilen en seçkin grubu oluşturmaktadır.

3.3 Multicolored Ceramics (Rhodes Works)

They are ceramics made of white paste, blue, green, red, black and turquoise colors, with motifs on the inside and outside, transparent, clean and colorless glaze, shiny and slippery surfaces. The addition of “coral red” to the ceramics in this group has created a different richness. Among

the decorations used in this group, tulips, carnations, blossoming spring branches, roses, hyacinths, daffodils, cypresses, various leaves, geometric motifs, zigzags, gingers, spirals, meanders, tiger skin, spotted leopard, vase, fish scale motifs, fish, rabbit, dog, birds and writing motifs are common. Waves, rocks, thin branches, hyacinths, leaves, zigzags are dominant on the edge borders. This type of ceramics, which the Clony Museum purchased from the Island of Rhodes between 1865 and 1875, are called Rhodes and Lindos ceramics because they are called Rhodes and Lindos ceramics. These ceramics, which date back to 1540-1580, constitute the most distinguished group produced in Iznik.

3.4 Üç Renkli Seramikler (Şam Grubu)

16. yüzyılın ilk yarısında, Osmanlı seramikleri iki bazen üç rengin bir arada kullanılmasıyla desenlenmiştir. Mavi, yeşil ve mangan moru ile bazen turkuaz ve siyah renkler devreye sokulmuştur. Bu grup seramiklerde, kaliteli işçilik, boya, sır ve desen öne çıkmaktadır. Tüm kaplarda, son derece şeffaf, temiz ve renksiz sır göze çarpar. Bu seramiklerde çeşitli çiçekler, rozetler, karanfiller, laleler, güller, yıldız çiçekleri, bahar dalları, kırsal çiçeklerden oluşan bezemeler kullanılmaktadır. Benzer seramiklerin Şam Kentinde ele geçmesinden dolayı bunlara Şam Grubu da denmiştir. Bazen üzerindeki motiflere bakılarak narlı, enginarlı ve ağaçlı seramikler adları da takılmıştır.

3.4 Tricolor Ceramics (Damascus Group)

In the first half of the 16th century, Ottoman ceramics were patterned by using two or three colors together. Blue, green and manganese purple and sometimes turquoise and black colors were used. In this group of ceramics, quality workmanship, paint, glaze and pattern are prominent. Extremely transparent, clean and colorless glaze is noticeable in all vessels. Various flowers, rosettes, carnations, tulips, roses, dahlias, spring branches and rustic flowers are used in these ceramics. Since similar ceramics were found in the city of Damascus, they were also called the Damascus Group. Sometimes, they were also called pomegranate, artichoke and tree ceramics by looking at the motifs on them.

3.5 Fırın Yardımcı Malzemeleri

Çini ve seramik fırınlarda, çini ve kapların pişirme bölümüne düzenli bir şekilde konmasını, birbirine değmemesini ve yapışmamasını sağlamak amacı ile fırın malzemelerine (mesnetlere) ihtiyaç duyulmuştur. Seramik kilinden üretilmiş bu parçaların bir kısmı kalıpla, bir kısmı ise elle yapılmıştır. Üçayaklar, semerler, karpuz dilimleri, plakalar, halkalar, simitler, çivili simitler, boynuzlu mesnetler, makaralar, ince çubuklar, kasetler, eğri mesnetler ve çeşniler sıklıkla kullanılan araçlardır.

3.5 Fırın Yardımcı Malzemeleri

In tile and ceramic kilns, kiln materials (supports) were needed to ensure that tiles and pots were placed in the firing chamber in an orderly manner, and that they did not touch or stick to each other. Some of these pieces made of ceramic clay were made with molds, while others were made by hand. Tripods, saddles, watermelon slices, plates, rings, bagels, spiked bagels, horned supports, reels, thin rods, cassettes, curved supports and condiments are frequently used tools.

EL SANATLARI ÇARŞISI

ŞEKERCİ

KEBAPÇI

HANDICRAFT MARKET

CONFECTIONER

KEBAB MAKER

VI

ADLİYE SARAYI'NDAN KENT MÜZESİ'NE

1925-1926 yıllarında Mühendis Ekrem Hakkı Ayverdi ve Müteahhit Celal Bey tarafından Adliye Sarayı olarak yapılan bina 3 kat olup 2000 m² alana sahiptir.

Bina ulusal mimarlık yapılarımızın en güzel örneklerinden olup tescilli anıt eserdir. 75 yıl boyunca Adliye Binası olarak hizmet verdikten sonra 2000 yılında yeni Adliye Binası'nın yapılması ile bina boşaltılmıştır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanı Erdoğan Bilenser'in girişimleri ile binanın kent müzesi olması için gerekli çalışmalara bu tarihten itibaren başlanmıştır.

20.11.2001 tarihinde Eski Adliye Binası'nın restore edilerek kültürel amaçlı Bursa Kent Müzesi olarak kullanılması için gerekli izinleri aldıktan sonra, dönemin Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanı Erdoğan Bilenser 22 Aralık 2001 tarihinde Adliye Binası'nın Belediye'ye devriyle ilgili protokolü imzalamışlardır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Mimarlar Odası'nın katkıları ile hazırlanan rölöve projeleri 25 Ocak 2001 tarihinde Prof. Dr. Mete Ünügür ve Prof. Dr. Cengiz Giritlioğlu'nun denetiminde hazırlanan restütisyon projeleri 13 Mart 2001 tarihinde Koruma Kurulu'na uygun görülmüştür.

Temmuz 2002 tarihinde Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanı Erdoğan Bilenser “Tofaş Anadolu Arabaları Müzesi” yaratıcısı Y. Mimar A. Naim Arnas’ı Bursa Kent Müzesi’nin danışmanlığı görevine getirerek projenin yürütülmesi görevini vermiştir.

Y. Mimar Naim Arnas getirdiği yeni solukla daha tarihsel olması planlanan Bursa Kent Müzesi kavram ve projesini değiştirerek yaşayan bir müze haline getirmek için çalışmalarına başlamıştır.

Y. Mimar Naim Arnas ve ekibi tarafından hazırlanan konsept, tasarım ve projeler esas olmak üzere müzenin restorasyonu, inşaat ve tesisat işlerini, dekorasyon işlerini müteahhit Sama inşaat bir yıl gibi çok kısa bir zamanda tamamlamış ve müze 14 Şubat 2004 tarihinde halkın ziyaretine açılmıştır.

21 Şubat 2004 tarihinde ise müzenin resmi açılışı Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanı ve Tarihi Kentler Birliği Başkanı Sn. Erdoğan Bilenser tarafından gerçekleştirilmiştir.

FROM COURTHOUSE TO CITY MUSEUM

The building built as a Courthouse by Engineer Ekrem Hakkı Ayverdi and Contractor Celal Bey in 1925-1926 has 3 floors and an area of 2000 m².

The building is one of the most beautiful examples of our national architectural structures and is a registered monument. After serving as a Courthouse for 75 years, the building was evacuated in 2000 with the construction of the new Courthouse.

With the initiatives of Bursa Metropolitan Municipality Mayor Erdoğan Bilenser, the necessary work for the building to become a city museum was started from this date.

After obtaining the necessary permissions for the restoration of the Old Courthouse and its use as the Bursa City Museum for cultural purposes on 20.11.2001, the Minister of Justice at the time, Hikmet Sami Türk, and Bursa Metropolitan Municipality Mayor Erdoğan Bilenser signed the protocol regarding the transfer of the Courthouse to the Municipality on 22 December 2001.

The survey projects prepared with the contributions of Bursa Metropolitan Municipality and Chamber of Architects were approved by the Preservation Board on January 25, 2001 and the restitution projects prepared under the supervision of Prof. Dr. Mete Ünügür and Prof. Dr. Cengiz Giritlioğlu were approved by the Preservation Board on March 13, 2001.

In July 2002, Bursa Metropolitan Municipality Mayor Erdoğan Bilenser appointed the creator of the “Tofaş Anatolian Cars Museum”, Y. Architect A. Naim Arnas, as the consultant of Bursa City Museum and gave him the task of carrying out the project.

With the new breath he brought, Y. Architect Naim Arnas started his work to change the concept and project of Bursa City Museum, which was planned to be more historical, and turn it into a living museum.

The restoration, construction and installation works, and decoration works of the museum, mainly based on the concept, design and projects prepared by Y. Architect Naim Arnas and his team, were completed by the contractor Sama İnşaat in a very short time of one year and the museum was opened to the public on February 14, 2004.

On February 21, 2004, the official opening of the museum was carried out by the Mayor of Bursa Metropolitan Municipality and President of the Historical Cities Union, Mr. Erdoğan Bilenser.

VIII

İPEK KENTİ BURSA

SILK CITY BURSA

Günümüzde ikincil bir uğraş haline gelen ipekböcekçiliği ve ipekli üretimi, bir zamanlar Bursa'nın en önemli üretim alanını oluşturuyordu. Özellikle Osmanlı döneminde ipekçilik büyük ilerleme göstermiştir. 17. yüzyıla ait kaynaklarda, halkın çok büyük bir bölümünün ipekçilikle uğraştığına dair bilgilere rastlanmıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise, Bursa ipekçiliğinde makineleşmenin başladığı görülmüştür. Zamanla eski önemini ve ekonomik değerini kaybetmiş olsa da, Bursa hala ipeği ile anılmaktadır. Bugün Bursa ekonomisinin temel güçlerinden olan dokumacılık, ipekçilik geleneğinden doğmuştur.

Sericulture and silk production, which have become secondary occupations today, were once the most important production areas of Bursa. Especially during the Ottoman period, sericulture made great progress. In the sources of the 17th century, it is known that a large part of the population was engaged in sericulture. In the 19th century, it was seen that mechanization had begun in Bursa sericulture. Although it has lost its former importance and economic value over time, Bursa is still known for its silk. Weaving, which is one of the main forces of Bursa's economy today, was born from the tradition of sericulture.

VII

1 İpek Gibi Bursa

Günümüzde yok olmaya yüz tutan ipekböcekçiliği ve ipekli üretimi bir zamanlar Bursa'nın en önemli üretim alanını oluşturmuştur. İpekçiliğin ilk aşaması olan ipekböcekçiliğinin geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Anavatanı Çin olan ipekböcekçiliği, M.Ö. 552'de Bizans'a gizlice getirilen ipekböceği tohumları ile Marmara kıyılarında yayılmaya başlamıştır. Osmanlılar bu faaliyeti geliştirerek sürdürmüşlerdir. 17. yüzyıl başlarında yazılmış bazı kitaplarda, bu yıllarda halkın çok büyük bir bölümünün koza ürettiği ve tezgâhlarda güzel kumaşlar dokuduğuna dair kayıtlara rastlanmıştır. 18. yüzyıla geldiğinde Bursa ipekçiliğinin niteliği ve alanı değişmeye başlamıştır. Sanayi Devrimi ve Avrupa ülkelerinde, ipeğe çok daha ucuz ve kitlesel boyutlarda üretilen başka dokumalar ipekli kumaşların yerini almıştır. Cumhuriyet dönemindeki tüm çabalara karşın ipekböcekçiliği hiçbir zaman eski düzeyine gelememiştir.

1 Silken Bursa

Silkworm breeding and silk production, which are on the verge of extinction today, once constituted the most important production area of Bursa. The history of silkworm breeding, the first stage of silkworm breeding, dates back to very old times. Silkworm breeding, whose homeland was China, began to spread along the Marmara coast with silkworm seeds secretly brought to Byzantium in 552 BC. The Ottomans continued this activity by developing it. In some books written at the beginning of the 17th century, there are records that a large portion of the population produced cocoons and weaved beautiful fabrics on looms during these years. In the 18th century, the nature and area of Bursa silkworm breeding began to change. In the Industrial Revolution and European countries, silk fabrics were replaced by other fabrics that were much cheaper and produced in mass quantities. Despite all the efforts during the Republic period, silkworm breeding never reached its former level.

2 “Sedirde Al, Yeşil Dal Dal Bursa İpeklisi”

Bursa, tarihinin hemen her döneminde önemli bir ticaret kenti olmuştur. Özellikle ipekli üretimi ve ticaretinde sadece Osmanlı topraklarında değil tüm dünyada ün yapmıştır. Bu nedenle Bursa'da, ipek ticaretine yönelik çok sayıda han yapılmıştır.

2 “Red on the Divan, Green Branch Branch Bursa Silk”

Bursa has been an important trade city in almost every period of its history. It has become famous not only in Ottoman lands but also in the whole world, especially in its silk production and trade. For this reason, many inns were built in Bursa for the silk trade.

3 İpekli Dokumacılığı Ve Çeşit Çeşit İpekliler

İpekli dokumacılığı, 1950'li yıllara kadar kent tarihinin önemli öğelerinden biri olmuştur. Bursa'nın ekonomisi, uzun yıllar ipekli dokumacılığından beslenmiştir. Tıpkı kemha, atlas, kutnu, tafta, vale ve bürümcük gibi, kadife de bir ipekli türüdür. 15-16. yüzyıllarda, Bursa ipeğinden dokunan, zemini ve havı saf ipek olan Bursa kadifesi, uzun yıllar solmadan, havı dökülmeden kaldığı için çok tutulmuş, ünü almış yürümüş ve dünyada velours de brousse (Bursa kadifesi) diye anılmıştır.

3 Silk Weaving and Various Silks

Silk weaving was one of the important elements of the city's history until the 1950s. Bursa's economy was fed by silk weaving for many years. Just like kemha, atlas, kutnu, taffeta, vale and bürümcük, velvet is also a type of silk. Bursa velvet, woven from Bursa silk in the 15th-16th centuries, with a base and pile of pure silk, remained very popular and famous for many years without fading or shedding, and was known worldwide as velours de brousse (Bursa velvet).

4 “Bursalı mısın kadifeli gelin...”

Kadife, eskiden çok yaygın kullanılan bir ipekli türüydü. Desensiz olduğu gibi desenli de dokunan kadife; entari, şalvar, cepken, kaftan, bohça, kese, yastık, terlik, başlık, kitap kılıfı gibi geleneksel giyim kuşam ve gereçlerin üretiminde kullanılmıştır. Altın ya da gümüş telli, kabartma Osmanlı motifleriyle süslü kadifelerin en ünlüleri çatmalardır. Bir zamanlar Bursa ile kadife sözcükleri öylesine etle tırnak olmuştur ki, gerçek ünlü bir türkünün ilk mısrasında yerini almakta gecikmemiştir. Bu türkü, kadife giyinmiş her gelinin Bursalı olma ihtimali üzerine kurulmuştur: “Bursalı mısın kadifeli gelin...”

4 “Are you from Bursa, the bride with velvet...”

Velvet was a type of silk that was widely used in the past. Velvet, which can be woven both plainly and patterned, was used in the production of traditional clothing and accessories such as robes, shalwars, pockets, caftans, bundles, purses, pillows, slippers, headdresses, and book covers. The most famous velvets decorated with Ottoman motifs with gold or silver wire and embossing are the chatmas. Once upon a time, the words Bursa and velvet were so closely related that it did not take long for them to find their place in the first verse of a truly famous folk song. This folk song is based on the possibility that every bride dressed in velvet was from Bursa: “Are you from Bursa, the bride with velvet...”